

Nederlandse scholieren staan positiever tegenover het vak Duits dan zeven jaar geleden. Toch weten ze nog relatief weinig over Duitsland en spreken ze in het algemeen niet goed Duits. Dat zijn de opvallendste conclusies van het *Belevingsonderzoek Duits 2017*, een enquête van het Duitsland Instituut Amsterdam (DIA) onder bijna 2800 scholieren uit het hele land.

Het eerste *Belevingsonderzoek Duits* dateert uit 2010. Het heeft heel wat teweeggebracht. Zo is de Actiegroep Duits opgericht, die zich inzet voor een grotere bewustwording van het belang van (goede kennis van) de Duitse taal voor Nederland. Met initiatieven zoals de Dag van de Duitse Taal en de Mach-mit-Mobil probeert de Actiegroep Duits de positie van de Duitse taal te verbeteren. Bij docenten is de overtuiging van het nut van doeltaalgebruik in de les toegenomen. Veel secties Duits hebben doeltaal=voertaal als speerpunt opgenomen, en ook de lerarenopleidingen benadrukken het belang

hiervan. Lesmethodes zijn overgegaan tot meer instructies in de doeltaal.

Belevingsonderzoek Duits 2017

In het voorjaar van 2017 heeft het Duitsland Instituut Amsterdam het *Belevingsonderzoek Duits* opnieuw uitgevoerd. Aanleiding was het aanhoudend lage aantal bachelorstudenten Duitse taal en cultuur – de laatste jaren tellen we telkens minder dan honderd eerstejaars universitaire studenten in heel Nederland.

Tegelijkertijd is de belangstelling voor Duitsland toegenomen in de Nederlandse

samenleving. Maar heeft dit ook effect bij leerlingen op de perceptie van het schoolvak Duits? Het *Belevingsonderzoek Duits 2017* probeert hierop een antwoord te geven. Aan leerlingen werd gevraagd: Hoe leuk vind je het vak Duits? Wat weet je over Duitsland en over Duitse literatuur? Wat vind je van de Duitse taal? En hoe vaak spreek je zelf Duits in de les? Ook sprak het DIA met docenten over hun lespraktijk.

De resultaten van het *Belevingsonderzoek 2017* laten een positieve tendens zien. In de beleving van 50 procent van de leerlingen is de Duitse les ‘heel makkelijk’ of ‘redelijk makkelijk’ te volgen. Dat is 10 procent meer dan in 2010. Daarnaast kwalificeren scholieren de Duitse les over het algemeen als ‘redelijk interessant’ (bijna 35 procent), dat is eveneens een toename van 10 procent.

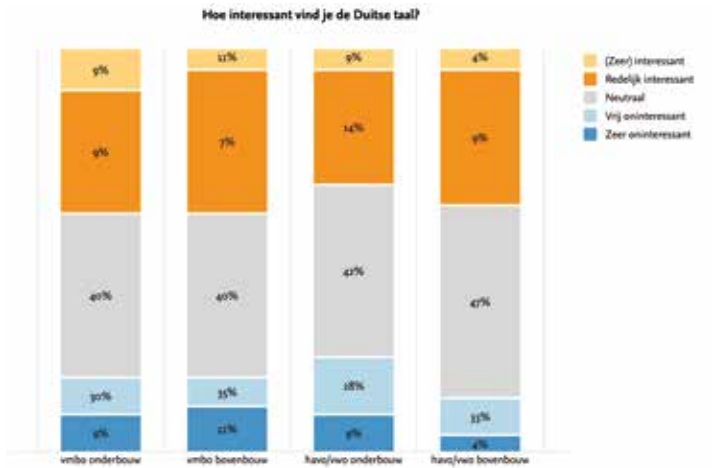
Er is volgens de leerlingen tegenwoordig minder aandacht voor literatuur en meer aandacht voor land en cultuur. De hoeveelheid actualiteit is relatief onveranderd. De toegenomen afwisseling in de les

Met betrekking tot de lespraktijk konden statistisch de volgende verbanden gelegd worden:

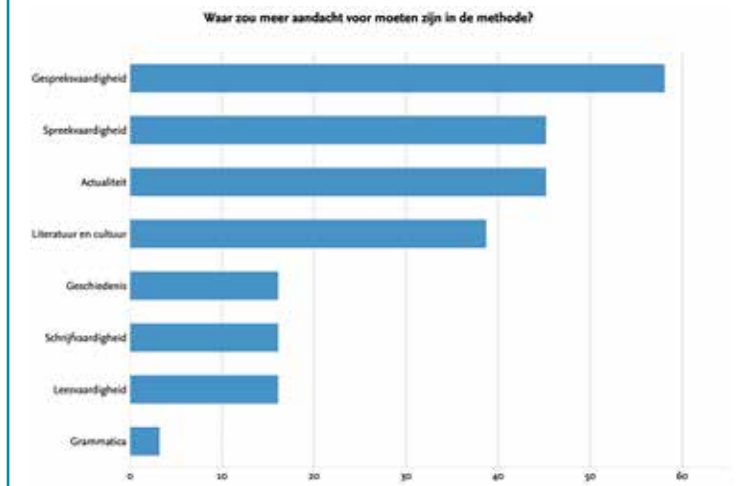
- Er is een samenhang tussen de hoeveelheid Duits die leraar en leerlingen in de les spreken en de waardering en het besef van het nut van Duits.
- Als er in de les aandacht is voor actuele ontwikkelingen in Duitstalige landen, waarderen leerlingen het vak meer en beseffen ze het nut ervan beter.
- Het aanbieden van opdrachten naast de lesmethode hangt samen met een positieve waardering van het vak Duits en de beleving van het nut. Opmerkelijk genoeg kentert de waardering als de docent de lesmethode volledig afschaft; het houvast van het leerboek blijft relevant.

Naar aanleiding van de resultaten van het *Belevingsonderzoek Duits 2017* heeft het Duitsland Instituut negen aanbevelingen voor het vak Duits opgesteld:

- Laat de lesmethode zo veel mogelijk los, door zelf overzicht over het curriculum te houden, door eigen materiaal te ontwikkelen en door binnen de sectie Duits, met andere secties en met andere scholen uit te wisselen.
- Praat Duits in de les en houd dat zo veel mogelijk vol. Maak gebruik van taken waarmee de leerlingen zo veel mogelijk – op een natuurlijke manier – de doeltaal gebruiken.
- Spreek met de sectie goed af welke vaardigheden getoetst worden. Geef ook literatuur, actualiteit en cultuur een plek in het Programma van Toetsing en Afsluiting.
- Maak ruimte voor je eigen professionele ontwikkeling. Stem je leerdoelen af met je sectie en met de schoolleiding. Werk aan je eigen taalvaardigheid, bijvoorbeeld door middel van een taal cursus in Duitsland.
- Wijs leerlingen op het belang van de Duitse taal voor hun beroepsperspectieven.
- Draag je eigen passie voor de Duitse taal en cultuur uit door thema’s te behandelen die je zelf interessant vindt en door te vertellen over je eigen ervaringen.
- Geef internationalisering een plek in de vorm van ontmoetingen met leeftijdsgenoten – live of digitaal – of door middel van een gast spreker in de les.
- Werk actief samen in de sectie door afspraken te maken over doeltaalgebruik in de les en door zelfontwikkeld (actueel) lesmateriaal met collega’s te delen.
- Pas de didactiek aan op het ERK. Neem leerlingen mee in het opstellen van doelstellingen en richt het onderwijs werkelijk communicatief in. Pas toetsing aan op het ERK.

Stapeldiagram dat per schooltype laat zien hoe interessant leerlingen het Duits vinden. Bron: *Belevingsonderzoek Duits*, Duitsland Instituut Amsterdam, 2017

Onderwerpen die volgens leerlingen meer of minder aandacht zouden moeten krijgen. Bron: *Belevingsonderzoek Duits*, Duitsland Instituut Amsterdam, 2017

waaraan leerlingen refereren, lijkt vooral betrekking te hebben op de werkvorm; er worden nu aanzienlijk meer verschillende soorten materiaal ingezet dan in 2010. De meeste leerlingen beschrijven de Duitse lessen als ‘leuk’.

Aan dit positieve beeld wordt afbreuk gedaan wanneer gevraagd wordt naar doeltaalgebruik. De leerlingen praten in hun eigen beleving nog steeds minimaal Duits in de les. Dit terwijl hun docenten wel veel meer de doeltaal zijn gaan gebruiken. Een verklaring kan zijn dat docenten zich versterkt bewust zijn geworden van het nut van doeltaalge-

bruik, maar dat zij technieken missen om een klas aan de praat te krijgen. Er is dan ook een sterke wens aan uitgeverijen van lesmethoden om met meer oefeningen voor gespreksvaardigheid te komen.

Literatuur

Teleurstellend zijn de antwoorden met betrekking tot literatuuronderwijs. Het meest genoemde Duitstalige boek – *Mein Kampf* – buiten beschouwing gelaten, noemen de bovenbouwleerlingen vooral Bernhard Schlinks *Der Vorleser*. Praktisch, omdat hierbij ook een (Amerikaanse) film getoond kan worden. In de onderbouw en

op het vmbo weten echter veel leerlingen (tot zo’n 60 procent) geen enkel Duitstalig boek te noemen. In plaats daarvan refereren zij aan hun eigen lesmethode.

Duitse filmtitels genieten onder de leerlingen grotere bekendheid. Vaak worden de inmiddels al enigszins gedateerde films *Die Welle*, *Fack ju Göthe*, *Das Leben der Anderen* en *Der Untergang* genoemd. En bij muziek wordt gerefereerd aan de ook niet meer zo actuele zangeres Nena, gevolgd voor de metalband Rammstein. ■

Synke Hotje

Het rapport is als download verkrijgbaar op <www.duitslandinstituut.nl>.